

ที่ นร ๑๐๔/๒๗๗๖

สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๕

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะกรรมการ ๑ ฉบับ

๒. รายงานภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๕ จำนวน ๕ เล่ม

ด้วย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ขอเสนอเรื่อง ภาวะสังคมไทยไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๕ มาเพื่อคณะกรรมการทราบ ซึ่งเป็นเรื่องการดำเนินการตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๐ (๕) โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะกรรมการตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑) รวมทั้งเป็นการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ในด้าน (๖) การบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายสุพัฒนพงษ์ พันธ์มีเชาว์) กำกับบริหารราชการสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะกรรมการด้วยแล้ว โดยมีรายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. ความเคลื่อนไหวทางสังคมไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๕

๑.๑ สถานการณ์แรงงานมีแนวโน้มดีขึ้น การจ้างงานขยายตัวได้ดีทั้งในและนอกภาคเกษตร ชั่วโมงการทำงานปรับตัวเพิ่มขึ้น การว่างงานในภาพรวมมีแนวโน้มลดลง เช่นเดียวกับการว่างงานในระบบ

สถานการณ์แรงงานไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๕ ภาพรวมการจ้างงานมีจำนวนทั้งสิ้น ๓๘.๗ ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๐ จากช่วงเดียวกันของปีก่อน เป็นการเพิ่มขึ้นทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม โดยการจ้างงานภาคเกษตรกรรม มีจำนวน ๑๑.๔ ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๐ จากการเพิ่มการผลิตสินค้าเกษตรในกลุ่มพืชสำคัญ ส่วนนอกภาคเกษตรกรรมมีการจ้างงาน ๒๗.๓ ล้านคน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓.๐ โดยสาขาที่มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น ได้แก่ สาขาการผลิต เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒.๖ จากอัตราการใช้จ่ายการผลิตที่สูงสุดในช่วง COVID-19 และการส่งออกที่ขยายตัวได้ดีต่อเนื่อง สำหรับสาขาการขนส่ง/ขายปลีก และสาขาการขนส่ง/เก็บสินค้า ขยายตัวได้ร้อยละ ๕.๘ และ ๑๖.๒ ตามลำดับ ขณะที่ สาขาก่อสร้าง และสาขาโรงแรม/ภัตตาคาร มีการจ้างงานลดลงที่ร้อยละ ๑.๑ โดยการลดลงของจ้างงานสาขาโรงแรม/ภัตตาคาร ส่วนหนึ่งเกิดจากการระบาดของ COVID-19 ที่รุนแรงขึ้นในไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๕ ประกอบกับนักท่องเที่ยวต่างชาติยังมีจำนวนไม่มาก โดยมีเพียง ๕.๐ แสนคน จากปกติที่มี ๙ - ๑๐ ล้านคน ชั่วโมงการทำงานปรับตัวดีขึ้นทั้งในภาพรวมและภาคเอกชนที่ ๔๐.๘ และ ๔๓.๘ ชั่วโมง/สัปดาห์ เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน แต่ยังต่ำกว่าช่วงก่อน COVID-19 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจาก

/ผู้เสมือน...

ผู้เสมือนว่างงานที่ในไตรมาสหนึ่งปี ๒๕๖๕ มีจำนวนถึง ๓.๘ ล้านคน ขณะที่ผู้ทำงาน ๕๐ ชั่วโมงต่อสัปดาห์ขึ้นไป หรือกลุ่มทำงานล่วงเวลามีแนวโน้มดีขึ้นแต่ยังต่ำกว่าช่วงปกติ โดยมีจำนวนผู้ทำงานล่วงเวลา ๕.๗ ล้านคน ในไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๕ จากช่วงปกติประมาณ ๖ - ๗ ล้านคน

การว่างงานปรับตัวดีขึ้น โดยผู้ว่างงานมีจำนวนทั้งสิ้น ๖.๑ แสนคน ลดลงจาก ๗.๖ แสนคนในช่วงเดียวกันของปีก่อน และลดลงจาก ๖.๓ แสนคนในไตรมาสก่อนหน้า หรือคิดเป็นอัตราการว่างงานที่ร้อยละ ๑.๕๓ ต่ำที่สุดในช่วง COVID-19 เช่นเดียวกับการว่างงานในระบบที่ลดลงต่อเนื่อง โดยผู้รับประโยชน์ทดแทนกรณีว่างงาน มีจำนวน ๓๐๕,๗๖๕ คน คิดเป็นอัตราการว่างงานในระบบที่ร้อยละ ๒.๗ อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ๑) ผู้ว่างงานที่ไม่เคยทำงานมาก่อนยังคงเพิ่มขึ้น โดยมีจำนวน ๒.๖ แสนคน เพิ่มสูงขึ้นร้อยละ ๕.๒ จากช่วงเดียวกันของปีก่อน สวนเท่ากับผู้ว่างงานที่มีประสบการณ์ทำงานที่เริ่มปรับตัวลดลง ๒) ผู้ว่างงานระยะยาวยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยมีจำนวนถึง ๑.๗ แสนคน และ ๓) การว่างงานในกลุ่มแรงงานที่จบการศึกษาสูงยังอยู่ในระดับสูง โดยอัตราการว่างงานของผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาอยู่ที่ร้อยละ ๓.๑๐

ประเด็นที่ต้องติดตามในระยะถัดไป ๑) การฟื้นตัวของการจ้างงานภาคท่องเที่ยว โดยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติยังมีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับก่อน COVID-19 ขณะที่นักท่องเที่ยวไทยแม้จะมีแนวโน้มดีขึ้นจากโครงการกระตุ้นการท่องเที่ยวของภาครัฐ แต่สัดส่วนรายจ่ายยังไม่สามารถชดเชยการหายไปของรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ จึงต้องให้ความสำคัญกับการเปิดประเทศและดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศให้มากที่สุด ๒) ผลกระทบของการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าต่อค่าครองชีพของแรงงานและการจ้างงาน เงินเฟ้อที่เพิ่มขึ้นตั้งแต่ปลายปี ๒๕๖๔ จากราคาน้ำมัน และปัจจัยการผลิตในสินค้าบางชนิดที่เพิ่มขึ้น จะส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของแรงงาน รวมทั้งอาจกระทบต่อการจ้างงานในภาคเกษตรกรรมจากราคาปุ๋ยที่แพงขึ้น และการจ้างงานสาขาขนส่งจากต้นทุนราคาน้ำมันที่เพิ่มขึ้น และ ๓) การหามาตรการแก้ไขปัญหาการว่างงานระยะยาวและการว่างงานของผู้จบการศึกษาใหม่ ที่ยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

๑.๒ **หนี้สินครัวเรือนในไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๔** ขยายตัวชะลอลง คุณภาพสินเชื่อยังอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ยังคงติดตามผลกระทบจากรายได้ครัวเรือนที่ยังไม่ฟื้นตัว ความเปราะบางของฐานะการเงินของครัวเรือน และค่าครองชีพที่ปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งอาจกระทบต่อความสามารถในการชำระหนี้

ไตรมาสสี่ ปี ๒๕๖๔ หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่า ๑๔.๕๘ ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๓.๙ ชะลอลงจากร้อยละ ๔.๒ ของไตรมาสที่ผ่านมา โดยคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙๐.๑ ต่อ GDP ซึ่งสินเชื่อที่ขยายตัวในอัตราที่ชะลอลง ได้แก่ สินเชื่อเพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ ขยายตัวร้อยละ ๕.๐ จากร้อยละ ๕.๘ ของไตรมาสก่อน และสินเชื่อเพื่อการประกอบธุรกิจ ขยายตัวร้อยละ ๖.๕ จากร้อยละ ๗.๖ ในไตรมาสก่อนหน้า ขณะที่สินเชื่อที่ขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ สินเชื่อเพื่อยานยนต์ ขยายตัวร้อยละ ๑.๒ จากร้อยละ ๐.๓ ในไตรมาสก่อน จากมาตรการส่งเสริมการขายในช่วง Motor Expo สินเชื่อบัตรเครดิต ขยายตัวร้อยละ ๑.๖ จากการหดตัวร้อยละ ๐.๕ ในไตรมาสก่อน ตามกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ทยอยฟื้นตัว และสินเชื่อส่วนบุคคลภายใต้กำกับ ซึ่งเป็นสินเชื่อในกลุ่มเช่าซื้อ และสินเชื่อที่ขยายตัวมากถึงร้อยละ ๒๑.๖ ด้านความสามารถในการชำระหนี้ปรับตัวดีขึ้น โดยหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPLs) มีมูลค่า ๑.๔๓ แสนล้านบาท ลดลงร้อยละ ๐.๕ จากช่วงเดียวกันของปีก่อน และลดลงจากไตรมาสก่อนร้อยละ ๔.๐ หรือคิดเป็นสัดส่วนต่อสินเชื่รวมอยู่ที่ร้อยละ ๒.๗๓ โดยคุณภาพสินเชื่อปรับตัวดีขึ้นในทุกประเภทสินเชื่อ แต่ยังคงเฝ้าระวัง NPLs ในสินเชื่อรถยนต์ เนื่องจากมีสัดส่วนสินเชื่อกล่าวถึงพิเศษ (สินเชื่อค้างชำระไม่เกิน ๓ เดือน) ต่อสินเชื่รวม สูงถึงร้อยละ ๑๑.๐๘ หรือคิดเป็นมูลค่าถึง ๑.๓ แสนล้านบาท ทั้งนี้ต้องติดตามความสามารถในการชำระหนี้อย่างใกล้ชิด เนื่องจาก ๑) ครัวเรือนมีฐานะการเงินเปราะบางมากขึ้น จากการเผชิญภาวะเศรษฐกิจที่หดตัวมาอย่างยาวนาน ทำให้ครัวเรือน

โดยเฉพาะ...

โดยเฉพาะกลุ่มรายได้น้อยมีสภาพคล่องต่ำ ๒) รายได้ครัวเรือนยังไม่ฟื้นตัว แม้การจ้างงานจะเพิ่มขึ้นแต่ชั่วโมงการทำงานยังไม่กลับมาสู่ภาวะปกติ และผู้เสมือนว่างงานยังมีจำนวนมาก และ ๓) ค่าครองชีพปรับตัวสูงขึ้น ซึ่งอาจทำให้ครัวเรือนมีรายได้ไม่เพียงพอสำหรับการชำระหนี้

๑.๓ การเจ็บป่วยด้วยโรคเฝ้าระวัง ลดลง และภาวะความเสี่ยงด้านสุขภาพจิตดีขึ้น แต่ยังคงติดตามการได้รับวัคซีนของประชาชน รวมทั้ง การสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง ในการจัดการขยะติดเชื้อ

จำนวนผู้ป่วยด้วยโรคเฝ้าระวังโดยรวมลดลงจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมาจาก ๗๐,๒๘๗ ราย เหลือเพียง ๔๓,๖๗๐ ราย หรือลดลงร้อยละ ๓๗.๙ ซึ่งเป็นการลดลงในทุกโรค โดยผู้ป่วยโรคปอดอักเสบที่เป็นผู้ป่วยส่วนใหญ่ ลดลงร้อยละ ๑๖.๗ ส่วนหนึ่งเนื่องมาจากประชาชนมีการใส่หน้ากากอนามัยอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ ภาวะความเสี่ยงด้านสุขภาพจิตดีขึ้นในทุกด้าน โดยเฉพาะเสี่ยงฆ่าตัวตายซึ่งมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๑๕.๔ ไตรมาสก่อน เหลือร้อยละ ๘.๗ ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ ที่ทำให้ประชาชนสามารถทำกิจกรรมตามปกติได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังต้องติดตามการได้รับวัคซีนของประชาชน ซึ่งปัจจุบัน มีสัดส่วนผู้ที่ได้รับวัคซีนเข็มกระตุ้นมีเพียงร้อยละ ๓๙.๑ และร้อยละ ๑๘.๗ ยังไม่เคยได้รับวัคซีนเข็มใด ๆ เลย รวมทั้งการสร้างการรับรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการขยะติดเชื้อ ซึ่งกรมควบคุมมลพิษระบุว่า ปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยมีขยะติดเชื้อเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๖๓ ถึงร้อยละ ๘๗

๑.๔ การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังเพิ่มขึ้น แต่ต้องมีการควบคุมการดื่มแอลกอฮอล์ในร้านอาหาร หลังการผ่อนคลายมาตรการ และการณรงค์ให้เลิกสูบบุหรี่ในบ้าน รวมถึง เฝ้าระวังและกำกับดูแลการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบุหรี่ยังเพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๖ โดยการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๘ ขณะที่การบริโภคบุหรี่ยังลดลงร้อยละ ๑.๓ อย่างไรก็ตาม ในระยะถัดไปต้องให้ความสำคัญกับ ๑) การควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านอาหาร เนื่องจากมีการผ่อนคลายมาตรการให้สามารถดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านอาหารที่ผ่านมาตรฐาน SHA PLUS หรือ Thai Stop Covid ๒ Plus ได้ ซึ่งอาจทำให้การบริโภคเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้น และมีความเสี่ยงต่อการระบาดของ COVID-19 จึงต้องควบคุมและตรวจสอบการให้บริการของร้านอย่างต่อเนื่องและเข้มงวด ๒) การรณรงค์ให้เลิกสูบบุหรี่ในบ้าน จากข้อมูลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ร้อยละ ๒๓.๗ มีการสูบบุหรี่ในครัวเรือน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกในครัวเรือนได้รับควันบุหรี่มือสองและมือสาม ซึ่งมีสารพิษและสารก่อมะเร็งจำนวนมาก และ ๓) การเร่งรัดปราบปรามการจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ปัจจุบันมีการโฆษณาและจำหน่ายบนแพลตฟอร์มออนไลน์อย่างแพร่หลาย ทำให้เยาวชนสามารถเข้าถึงและซื้อบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่าย

๑.๕ คดีอาญาโดยรวมลดลง แต่สัดส่วนคดียาเสพติดยังอยู่ในระดับสูง จึงต้องเพิ่มประสิทธิภาพการปราบปราม การนำผู้เสพเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูให้หายขาด ป้องกันการกลับมาเป็นผู้เสพยา รวมทั้งการป้องกันการกระทำความรุนแรงกับผู้หญิง

การรับแจ้งคดีอาญามีจำนวนทั้งสิ้น ๑๐๕,๔๗๓ คดี ลดลงจากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๖๔ ร้อยละ ๒๖.๙ เป็นการรับแจ้งคดียาเสพติด ๙๐,๖๕๖ คดี ลดลงร้อยละ ๒๙.๑ และคดีชีวิต ร่างกาย และเพศ รับแจ้ง ๓,๕๗๒ คดี ลดลงร้อยละ ๑๘.๔ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์รับแจ้ง ๑๑,๒๔๕ คดี ลดลงร้อยละ ๗.๕ โดยประเด็นที่ต้องติดตามและเฝ้าระวัง คือ ๑) การให้ความสำคัญกับการนำผู้เสพเข้ารับการรักษาและฟื้นฟูให้หายขาด และป้องกันการกลับมาเป็นผู้เสพยา โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอาการทางจิต

/และ...

และมีพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรง และ ๒) การกระทำความรุนแรงต่อผู้หญิงซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงต้องให้ความสำคัญกับครอบครัวในการร่วมขจัดปัญหาและสร้างความเข้าใจกับสังคม โดยการรณรงค์ให้ประชาชนไม่เป็นผู้กระทำความรุนแรง ไม่ยอมรับความรุนแรงที่เกิดขึ้น และไม่นิ่งเฉยต่อการกระทำดังกล่าว

๑.๖ การเกิดอุบัติเหตุการจราจรทางบกมีจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บลดลง อย่างไรก็ตามการเริ่มกลับมาเดินทางและการมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจอีกครั้ง อาจทำให้มีการเกิดอุบัติเหตุมากขึ้น จึงควรมีการเฝ้าระวังและบูรณาการความร่วมมือเพื่อสร้างความปลอดภัยในการเดินทาง

การรับแจ้งการเกิดอุบัติเหตุจราจรทางบกมีจำนวน ๒๑,๔๖๓ ราย ลดลงร้อยละ ๓๓.๙ จากไตรมาสเดียวกันของปี ๒๕๖๔ มีผู้เสียชีวิต ๑,๕๔๑ ราย ลดลงร้อยละ ๒๖.๕ ผู้บาดเจ็บรวม ๑๐,๙๕๓ ราย ลดลงร้อยละ ๔๓.๒ สาเหตุของการลดลงของอุบัติเหตุจราจร เนื่องจากในช่วงไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๕ สถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ยังมีความไม่แน่นอนและจำนวนผู้ติดเชื้อมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ประชาชนลดการเดินทาง ขณะที่ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ๒๕๖๕ มีการเกิดอุบัติเหตุ ๑,๙๑๗ ครั้ง ลดลงจากช่วงเดียวกันในปีก่อนร้อยละ ๑๘.๙ แต่มีผู้เสียชีวิต ๒๗๘ ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ ๐.๔ โดยมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ๑) แนวโน้มการเกิดอุบัติเหตุที่อาจเพิ่มขึ้นจากการเริ่มกลับมาเดินทางและมีการมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจอีกครั้ง ๒) การตรวจสอบสภาพถนนให้พร้อมใช้งานและไม่เป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง และ ๓) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการความร่วมมือเพื่อสร้างความปลอดภัยในการเดินทาง โดยเฉพาะในช่วงเทศกาลที่ต้องอาศัยการทำงานตั้งแต่ชุมชน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด ในการลดอุบัติเหตุและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สัญจร

๑.๗ การรับเรื่องร้องเรียนผ่าน สคบ. ลดลง ขณะที่การรับเรื่องร้องเรียนผ่านสำนักงาน กสทช. เพิ่มขึ้น โดยมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การหลอกลวงผู้บริโภคผ่าน Call Center และการคุ้มครองผู้บริโภคจากการบริโภคอาหารและเครื่องดื่มปนเปื้อนสารพิษและเชื้อโรค รวมทั้งการแสดงฉลากหลอกลวงให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด

การรับเรื่องร้องเรียนสินค้าและบริการในไตรมาสหนึ่ง ปี ๒๕๖๕ ของ สคบ. มีจำนวน ๒,๕๔๐ ราย ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาร้อยละ ๓๓.๓ โดยด้านที่ได้รับการร้องเรียนมากที่สุดคือ ด้านฉลาก รองลงมาเป็นด้านโฆษณา ด้านขายตรงและตลาดแบบตรง และด้านสัญญา ตามลำดับ ขณะที่การร้องเรียนผ่านสำนักงาน กสทช. มีการร้องเรียนทั้งสิ้น ๑,๗๘๐ เรื่อง เพิ่มขึ้นจากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ร้อยละ ๑๓๑.๕ โดยเป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับโทรศัพท์เคลื่อนที่มากที่สุด โดยเฉพาะในประเด็นการได้รับข้อความสั้นจาก SMS จำนวน ๘๒๐ ราย ทั้งนี้ มีประเด็นติดตามและเฝ้าระวัง คือ ๑) การหลอกลวงผ่าน Call Center โดยในปี ๒๕๖๔ มีการหลอกลวงผ่านโทรศัพท์เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๒๗๐ และการหลอกลวงผ่านการส่งข้อความ SMS เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๕๗ และ ๒) ปัญหาการปนเปื้อนในอาหารที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งการแสดงฉลากหลอกลวงให้ผู้บริโภคเข้าใจผิด จึงอาจพิจารณาบทลงโทษให้รุนแรงขึ้น และสร้างระบบตรวจสอบตลอดห่วงโซ่การผลิต เพื่อให้สามารถสืบพบต้นตอของปัญหาได้อย่างรวดเร็ว

๒. สถานการณ์ทางสังคมที่สำคัญ

๒.๑ ภาวะการเรียนรู้ถดถอย : โอกาสการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ภาวะการเรียนรู้ถดถอยหรือการสูญเสียการเรียนรู้ (Learning loss) ส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความไม่ต่อเนื่องในการศึกษา การออกกลางคัน การขาดเรียน และการสอนที่ไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้มีการปิดเรียนเป็นระยะเวลานานและส่งผลให้เด็กสูญเสีย

/การเรียนรู้...

การเรียนรู้อย่างรุนแรง โดยธนาคารโลกได้ประมาณการในปี ๒๕๖๓ ว่าการปิดเรียนกว่า ๓ - ๙ เดือนอาจทำให้เด็กหนึ่งคนสูญเสียความสามารถในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจถึง ๖,๔๗๒ - ๒๕,๖๘๐ ดอลลาร์สหรัฐฯ คิดเป็นมูลค่าความสูญเสียรวมทั่วโลกประมาณ ๑๐-๑๗ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ หรือประมาณ ๕๖๐ ล้านล้านบาท ขณะที่ประเทศไทย งานศึกษาของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย พบว่า เด็กชั้นอนุบาล ๓ ที่โรงเรียนถูกปิดในช่วงเดือนมกราคมเป็นระยะเวลาจนถึง ๑ เดือน มีระดับคะแนนความพร้อม (school readiness) ต่ำกว่านักเรียนกลุ่มที่สามารถไปเรียนได้ตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ ผลการสำรวจสถานการณ์การศึกษา จากครูและบุคลากรทางการศึกษา ของ กสศ. พบว่า ปัญหาการเรียนรู้ถดถอยของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง โดยนักเรียนประถมศึกษาตอนต้นเป็นระดับที่มีปัญหาภาวะถดถอยมากที่สุด ที่ร้อยละ ๖๐.๕ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนอุปกรณ์ การไม่มีสมาธิในการเรียนออนไลน์ รวมถึงผู้ปกครองไม่มีเวลาติดตามการเรียน สอนการบ้านให้ไม่ได้ และมีฐานะยากจน ปัจจุบันประเทศไทยมีเครื่องมือในการลดช่องว่างการเรียนรู้ที่เห็นผลสำเร็จ คือ นวัตกรรม Learning Box หรือชุดกล่องการเรียนรู้ที่ออกแบบขึ้นเพื่อช่วยสร้างการเรียนรู้นอกห้องเรียน ลดข้อจำกัดด้านอุปกรณ์และสัญญาณอินเทอร์เน็ต เสริมพลังครูให้สามารถออกแบบการเรียนรู้ตามพื้นที่และบริบท ถือเป็นเครื่องมือในการรองรับการเปิดเรียนเมื่อสถานการณ์คลี่คลาย นอกจากนี้ การเรียนรู้ถดถอยทำให้เกิดการปรับตัวของผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม โดยเกิดการผลักดันการเรียนการสอนผ่านเทคโนโลยีอย่างกว้างขวาง การสร้างรูปแบบทางการศึกษาใหม่ ๆ อาทิ outschool.com การมีคลังความรู้อย่าง BrainPOP แอปพลิเคชันใหม่ ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความรู้และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ฐานการเรียนรู้จากโรงเรียนมีความสำคัญลดลง และอาจจำเป็นต้องปรับกระบวนการจัดการศึกษาที่ให้ผู้เรียนเป็นฐานการเรียนรู้ ดังนั้น ภาครัฐและคนในสังคมจำเป็นต้องเร่งสร้างระบบนิเวศการเรียนรู้และปรับปรุงโครงสร้างการศึกษาที่สนับสนุนให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๒.๒ ความท้าทายของตลาดคาร์บอนไทย และประเด็นที่ต้องคำนึงถึง

จากการที่ประเทศไทยประกาศเจตนารมณ์ในการแก้ไขปัญหาภูมิอากาศอย่างเต็มที่เพื่อบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net zero emissions) ในปี พ.ศ. ๒๖๐๘ ในเวทีการประชุม COP26 ของปี ๒๕๖๔ ทำให้ต้องมีมาตรการที่เหมาะสมในการลดก๊าซเรือนกระจก ซึ่งตลาดคาร์บอนเป็นกลไกหนึ่งที่ OECD และ World Economic Forum ระบุว่า มีต้นทุนในการดำเนินการน้อยที่สุด และเป็นเครื่องมือในการลดการปล่อยก๊าซฯ ที่คุ้มค่าที่สุด ทำให้ในปี ๒๕๖๔ ทั่วโลกมีการใช้มาตรการนี้ถึง ๔๕ ประเทศ อีกทั้งยังอยู่ระหว่างการดำเนินการอีกกว่า ๖๕ ประเทศ และมีมูลค่าการซื้อขายคาร์บอนเครดิตถึง ๘.๕๑ แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับประเทศไทย ตลาดคาร์บอนถูกกำหนดไว้ใน (ร่าง) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ และแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๘๓ อย่างไรก็ตาม ตลาดคาร์บอนของไทยในปัจจุบันยังมีประเด็นท้าทายต่อการช่วยลดก๊าซเรือนกระจก คือ ๑) การซื้อขายคาร์บอนในประเทศไทยยังมีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจกโดยรวมของประเทศ ๒) การขาดแพลตฟอร์มการซื้อขายและแลกเปลี่ยน ๓) ต้นทุนการตรวจวัด การรายงาน และการทวนสอบ (MRV) ในการรับรองคาร์บอนเครดิต (Transaction Cost) อยู่ในระดับสูง และ ๔) ตลาดคาร์บอนยังไม่มีกำหนดเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซฯ ที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายของประเทศจึงอาจทำให้การลดก๊าซฯ เป็นไปได้ช้า ดังนั้น การที่ไทยจะลดการปล่อยก๊าซฯ ให้ได้ตามการประกาศเจตนารมณ์ โดยใช้ตลาดคาร์บอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญต้องให้ความสำคัญกับ ๑) การจูงใจให้ภาคเอกชนเข้าร่วมตลาดคาร์บอนมากขึ้น โดยการสำรวจของสภาอุตสาหกรรม พบว่าผู้ประกอบการไทยมีความสนใจและเห็นด้วยกับเป้าหมายการลดก๊าซฯ ของประเทศ ซึ่งหากมีมาตรการสนับสนุนเพิ่มเติมจะสามารถจูงใจให้ผู้ประกอบการ

เข้าร่วมตลาดคาร์บอนได้มากขึ้น ๒) การกำหนดเกณฑ์การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ต้องลดลงให้สอดคล้องกับเป้าหมายการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ อาทิ กำหนดระดับการปล่อยก๊าซในกรณีฐาน (Baselines) ของแต่ละอุตสาหกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงกับนโยบายอื่น เช่น การเก็บภาษีคาร์บอน ๓) การจัดทำระบบฐานข้อมูลการซื้อขาย Carbon credit ซึ่งจะช่วยให้การซื้อขายคาร์บอนเครดิต มีความโปร่งใส น่าเชื่อถือ รวมถึงยังช่วยติดตามสถานการณ์ได้อีกทางหนึ่งด้วย ๔) การส่งเสริมให้มีการลงทุนในเทคโนโลยีที่สามารถลดการปล่อยก๊าซฯ หรือการลงทุนเพื่อผลิตคาร์บอนเครดิต อาทิ จัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ และ ๕) การสร้างการรับรู้ และส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการซื้อขายคาร์บอนเครดิต ซึ่งจะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างรายได้ให้กับชุมชน

๓. บทความเรื่อง “สภาพปัญหาการหลอกลวงยุคดิจิทัลและแนวทางแก้ไข”

การหลอกลวงผ่านเครื่องมือสื่อสารสมัยใหม่เป็นเรื่องใกล้ตัวที่ทุกคนสามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน และสร้างความเสียหายให้กับผู้ถูกหลอกลวงคิดเป็นมูลค่าที่สูง ในปี ๒๕๖๔ ประเทศไทยมีการใช้โทรศัพท์เพื่อหลอกลวงมากกว่า ๖.๔ ล้านครั้ง เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ ๒๗๐ และมีข้อความ SMS หลอกลวงเพิ่มขึ้นร้อยละ ๕๗ สำหรับข้อมูลการแจ้งความและเรื่องร้องเรียน พบว่า ปี ๒๕๖๔ มีผู้เสียหายจากแก๊งคอลเซ็นเตอร์เข้าแจ้งความกว่า ๑,๖๐๐ ราย มูลค่าความเสียหายรวมกว่า ๑,๐๐๐ ล้านบาท ขณะที่มีการร้องเรียนปัญหาออนไลน์ ๔๘,๕๑๓ ครั้ง เพิ่มขึ้นเท่าตัวจากปีก่อนหน้า ดังนั้น สศช. จึงได้ทำการศึกษาและสำรวจเกี่ยวกับการหลอกลวงผ่านอินเทอร์เน็ตและการสื่อสารสมัยใหม่ ระหว่างเดือนมกราคม ถึง มีนาคม ๒๕๖๕ ในประชากรช่วงอายุ ๑๗ - ๗๗ ปี จำนวน ๕,๗๘๘ ตัวอย่าง ทั่วประเทศ โดยพบประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ๑) คนไทยเกือบครึ่งมีประสบการณ์ถูกหลอกลวงในช่วง ๑ ปี และประมาณ ๒ ใน ๕ ตกเป็นเหยื่อ โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๔๘.๑ มีประสบการณ์โดนหลอกลวง ในจำนวนนี้ ร้อยละ ๔๒.๖ ตกเป็นเหยื่อที่ได้รับความเสียหายจากการหลอกลวง คิดเป็น มูลค่าความเสียหายเฉลี่ยประมาณ ๒,๔๐๐ บาทต่อคน ๒) Gen Y และ Gen Z ถูกหลอกลวงสูงกว่า Gen X และ Baby Boomer จากการใช้เวลาและกิจกรรมผ่านอินเทอร์เน็ตมากกว่ากลุ่มอื่น อย่างไรก็ตามกลุ่ม Baby Boomer มีมูลค่าความเสียหายเฉลี่ยต่อครั้งสูงที่สุด ๓) การหลอกลวงโดยอั้งจะให้ผลประโยชน์มีสัดส่วนมากที่สุด โดยรูปแบบการหลอกลวงที่พบมาก คือ อีเมลล์/SMS หลอกลวง (Phishing) ขณะที่ประเภทการหลอกลวงที่มีอัตราการตกเป็นเหยื่อสูงสุด คือ หลอกลวงสินค้าออนไลน์ ซื้อแล้วไม่ได้รับของ โดยมีอัตราการตกเป็นเหยื่อสูงถึงร้อยละ ๘๒.๖ แต่มูลค่าการเสียหายไม่มากคือ เฉลี่ยประมาณ ๖๐๐-๗๐๐ บาทต่อคน ขณะที่ การหลอกลวงข้อมูลส่วนตัวทางอีเมลล์/SMS หลอกลวง (Phishing) การถูกแฮกข้อมูลหรือหลอกขอข้อมูลบัตรเครดิต และการหลอกลวงให้ลงทุน ที่มีอัตราตกเป็นเหยื่อไม่สูง แต่มีมูลค่าความเสียหายค่อนข้างสูง และ ๔) ผู้ตกเป็นเหยื่อมากกว่าครึ่ง ไม่มีการดำเนินการใด ๆ และเห็นว่าการป้องกัน/จัดการปัญหาของภาครัฐยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ ๕๔.๑ ไม่ได้มีการดำเนินการใด ๆ ด้วยเหตุผลว่ายังไม่เกิดความเสียหาย มีความยุ่งยาก/ไม่มีเวลา คิดว่าแจ้งแล้วก็ไม่ช่วยอะไร และมูลค่าการสูญเสียไม่มากนัก นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ยังไม่รู้ช่องทางการแจ้งเหตุที่เหมาะสม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการถูกหลอกลวงและการเอาตัวรอด พบว่า ๑) พฤติกรรมเสี่ยงในการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เป็นปัจจัยสำคัญที่เปิดโอกาสให้ตกเป็นเหยื่อ ๒) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการหลอกลวง ทำให้โอกาสการตกเป็นเหยื่อลดลงได้ อย่างไรก็ตามมีบางรูปแบบที่การรับรู้ข่าวสารอาจไม่มีผล ได้แก่ การหลอกลวงมัลแวร์ การถูกแฮกบัญชีธนาคาร/โซเชียลมีเดีย การหลอกขอข้อมูลบัตรเครดิต/เดบิต และ ๓) เทคโนโลยีและทักษะ/กลยุทธ์ของมิจฉาชีพเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายและการตกเป็นเหยื่อ เช่น แอปพลิเคชันกู้เงิน สมัครงาน ขณะที่ทักษะ/

กลยุทธ์หลอกลวง เช่น การสื่อสารและโน้มน้าวใจ การสร้างความน่าเชื่อถือ การคัดเลือกเหยื่อ อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อจำกัดในการรับมือกับปัญหา คือ การหลอกลวงมีการพัฒนารูปแบบใหม่ ๆ ตลอดเวลา มีความซับซ้อน และความแนบเนียนมากขึ้น จึงยากต่อการรู้เท่าทัน และข้อมูลเกี่ยวกับการหลอกลวงมีความกระจัดกระจาย การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลยังไม่เป็นระบบ ซึ่งทำให้ประเมินสถานการณ์ได้ยากและไม่เห็นภาพรวมของปัญหา รวมทั้งการจัดการปัญหาการหลอกลวงของหน่วยงานภาครัฐยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยขาดการทำงานเชิงรุกทั้งในแง่การป้องกัน การสร้างการเรียนรู้ให้สังคมรู้เท่าทัน และการพัฒนาการสืบสวนให้ทันต่อสถานการณ์ นอกจากนี้ การหลอกลวงในหลายกรณีมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม/อาชญากรรมข้ามชาติ ทำให้ไม่สามารถขยายผลไปถึงผู้บงการได้

ข้อเสนอต่อการแก้ไขปัญหา คือ ๑) สร้างภูมิคุ้มกันในการใช้ชีวิตยุคดิจิทัลโดยรณรงค์/ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับรูปแบบการหลอกลวงต่าง ๆ เพื่อให้รู้เท่าทัน รวมทั้งรณรงค์ให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล แจ้งเบาะแส ไม่ว่าจะเกิดความเสียหายหรือไม่ก็ตาม เพื่อเป็นข้อมูลให้การป้องกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ๒) สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนที่เป็นตัวกลางเชื่อมต่อ การสื่อสารในการช่วยหยุดหรือควบคุมปัญหาการหลอกลวงก่อนที่จะกระจายสู่สังคมในวงกว้าง เช่น ธุรกิจแพลตฟอร์มการค้ามีเงื่อนไขการสมัครสมาชิกที่รัดกุม/เข้มงวด การให้อำนาจผู้บริการเครือข่ายโทรศัพท์มือถือสามารถระงับสัญญาณเลขหมายที่ต้องสงสัยได้ ๓) พิจารณาตั้งหน่วยงานเฉพาะที่มีหน้าที่กำกับดูแล ป้องกันและป้องปรามการหลอกลวงผ่านอินเทอร์เน็ตและการสื่อสารสมัยใหม่ โดยให้เป็นศูนย์ข้อมูลกลางข่าวสาร การประสานงาน การพัฒนาเครื่องมือในการป้องกัน และการตรวจการกระทำผิดร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และ ๔) สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติทางไซเบอร์ โดยการประสานข้อมูล ข่าวสาร และการอำนวยความสะดวกในการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไปด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายดุข่า พิชนันท์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ